C/2024/6828

29.11.2024

NÕUKOGU SOOVITUS,

21. oktoober 2024,

mis käsitleb Poola majandus-, eelarve-, tööhõive- ja struktuuripoliitikat

(C/2024/6828)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97, ([1]) eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241, ([2]) millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu (edaspidi „rahastu"), jõustus 19. veebruaril 2021. Rahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab rahastu saavutada majanduslikku ja sotsiaalset taastumist ning rakendada kestlikke reforme ja investeeringuid, eelkõige reforme ja investeeringuid, et edendada rohe- ja digipööret ning muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

(2) 27. veebruaril 2023. aastal vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435 ([3]) (edaspidi „REPowerEU määrus") eesmärk on järk-järgult kaotada liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitaks saavutada energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning suurendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Poola lisas oma riiklikusse taaste- ja vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

([1]) ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“, et anda teavet poliitiliste otsuste tegemiseks ja luua raamtingimused majanduskasvu hoogustamiseks. Teatises käsitletakse konkurentsivõimet üheksa vastastikku tugevdava teguri kaudu. Nende tegurite hulka kuuluvad muu hulgas juurdepääs erakapitalile, teadusuuringud ja innovatsioon, haridus ja oskused ning toimiv ühtne turg, mis on esmatähtsad poliitikaprioriteedid reformide ja investeeringute elluviimiseks, et käsitleda praeguseid tootlikkusega seotud probleeme ning suurendada liidu ja selle liikmesriikide pikaajalist konkurentsivõimet. Komisjon avaldas 14. veebruaril 2024 teatise „Ühtse turu ja konkurentsivõime 2024. aasta aruanne“. Kõnealuses teatises on üksikasjalikult kirjeldatud Euroopa ühtse turu tugevaid külgi ja probleeme konkurentsivõime alal ning kajastatud aasta jooksul toimunud muutusi, tuginedes eespool nimetatud üheksale konkurentsivõimet edendavale tegurile.

(4) Komisjon võttis 21. novembril 2023 vastu 2024. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2024) algust. Euroopa Ülemkogu kinnitas 22. märtsil 2024 2024. aasta kohta iga-aastase kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid, mille keskmes on konkurentsivõimelise kestlikkuse neli mõõdet. Komisjon võttis 21. novembril 2023 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ([4]) alusel vastu ka 2024. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Poolat ühe liikmesriigina, kus võib esineda tasakaalustamatus või kus võib esineda oht selle tekkimiseks ja kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samuti võttis komisjon vastu soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2024. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis 12. aprillil 2024 vastu soovituse euroala majanduspoliitika kohta ([5]) (edaspidi „2024. aasta euroala käsitlev soovitus“) ja 11. märtsil 2024 ühise tööhõivearuande.

(5) 30. aprillil 2024 jõustus liidu uus majanduse juhtimise raamistik. Raamistik hõlmab uut määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta, muudetud nõukogu määrust (EÜ) nr 1467/97 ([6]) ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta ning muudetud nõukogu direktiivi 2011/85/EL ([7]) liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta. Uue majanduse juhtimise raamistiku eesmärk on edendada reformide ja investeeringute kaudu usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupanuvõimet ning vältida valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Uue majanduse juhtimise raamistikuga edendatakse ka riikide isevastutust ja keskendutakse rohkem keskpikale perspektiivile koos nõuete tõhusama ja sidusama täitmise tagamisega. Iga liikmesriik peab esitama nõukogule ja komisjonile riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad sisaldavad liikmesriigi eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning hõlmavad riigisisese seadusandliku tsükli pikkusest sõltuvalt nelja- või viieaastast planeerimisperioodi. Riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades esitatud netokulude ([8]) kava peab olema kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 nõuetega, sealhulgas nõudega hoida valitsemissektori võlg usutavas langustrendis või viia see usutavasse langustrendi kohandamisperioodi lõpuks või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning viia valitsemissektori eelarve puudujääk keskpika perioodi jooksul alla aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse teha asjakohased reformid ja investeeringud vastavalt määruses (EL) 2024/1263 sätestatud kriteeriumidele. Selleks et toetada kõnealuste riiklike keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavade koostamist, avaldas komisjon 21. juunil 2024 suunised teabe kohta, mille liikmesriigid peavad esitama oma riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades ning iga-aastastes eduaruannetes. Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artiklitega 5 ja 36 edastas komisjon liikmesriikidele kohaldataval juhul võrdlustrajektoorid ja tehnilise teabe. Liikmesriigid peavad esitama oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava 20. septembriks 2024, välja arvatud juhul, kui liikmesriik ja komisjon lepivad kokku tähtaja pikendamises mõistliku aja võrra. Kooskõlas oma riigisisese õigusraamistikuga võivad liikmesriigid arutada oma keskpika perioodi kavade

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Nõukogu 12. aprilli 2024. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Nõukogu 8. novembri 2011. aasta direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Netokulu, nagu on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 2: netokulu – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud, ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

projekte oma parlamentidega, paluda sõltumatutel eelarveasutustel esitada arvamuse ning konsulteerida sotsiaalpartnerite ja muude riiklike sidusrühmadega.

(6) 2024. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas rahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimastel aastatel esitatud asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. 2019., 2020., 2022. ja 2023. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mis on läbi vaadatud või mida on ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

(7) Poola esitas 3. mail 2021 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. Nõukogu võttis 17. juunil 2022 vastu Poola taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmist käsitleva rakendusotsuse ([9]), mida muudeti 8. detsembril 2023 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 2, et ajakohastada tagastamatu rahalise toetuse maksimaalset summat ja lisada REPowerEU peatükk ([10]). Osamaksete tegemine sõltub määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõike 5 kohaselt tehtud komisjoni otsusest selle kohta, et Poola on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(8) Komisjon avaldas 19. juunil 2024 Poola kohta 2024. aasta riigiaruande. Selles hinnati Poola edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2023 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Poola on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Poola edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(9) Vastavalt Eurostati kinnitatud andmetele suurenes Poola valitsemissektori eelarve puudujääk 3,4 %-lt SKPst 2022. aastal 5,1 %-le SKPst 2023. aastal, samal ajal kui valitsemissektori võlg suurenes 49,2 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 49,6 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Nagu on märgitud komisjoni 8. märtsi 2023. aasta teatises 2024. aastaks esitatud eelarvepoliitika suuniste kohta, astub komisjon kooskõlas kehtivate õigusnormidega esimese sammu eelarvepuudujäägil põhinevate ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluste algatamiseks 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal. Komisjon avaldas 19. juunil 2024 aluslepingu artikli 126 lõike 3 alusel aruande. Selles aruandes hinnati Poola eelarveseisundit, kuna riigi valitsemissektori eelarve puudujääk ületas 2023. aastal aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et seda hinnangut silmas pidades ning aluslepingu artikli 126 lõike 4 alusel koostatud majandus- ja rahanduskomitee arvamust arvesse võttes kavatseb komisjon teha 2024. aasta juulis ettepaneku algatada Poola suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus, tehes nõukogule ettepaneku võtta vastu aluslepingu artikli 126 lõike 6 kohane otsus, millega tehakse Poola puhul kindlaks ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu.

(10) Nõukogu soovitas 12. juulil 2022 ([11]) Poolal võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga ([12]), võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Samal ajal soovitati Poolal olla valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale

([9]) ST 9728/22 INIT, ST 9728/22 ADD 1.
([10]) Nõukogu 8. detsember 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse 17. juuni 2022. aasta rakendusotsust, millega kiidetakse heaks Poola taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang (ST 15835/23 INIT, ST 15835/23 ADD 1).
([11]) Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Poola 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Poola 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 171).
([12]) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on Poola keskpika perioodi potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks, 2023. aastal nominaalväärtuses 14,5 %, tuginedes kümne aasta keskmisele potentsiaalsele reaalkasvu määrale ja 2023. aasta SKP deflaatorile.

olukorrale. Samuti soovitati Poolal suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades rahastut ning muid liidu vahendeid. Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne ([13]) (0,8 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) andis 2023. aastal eelarvepoliitikasse üldjoontes neutraalse panuse 0,0 % SKPst, mis on kooskõlas nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusega. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude üldjoontes neutraalne panus oli tingitud energiahindade tõusu tõttu leibkondade ja ettevõtete toetamiseks võetud (suunatud ja üldiste) erakorraliste toetusmeetmete kulude vähendamisest 1,2 protsendipunkti võrra. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma tulumeetmeteta) oli peamiselt tingitud avaliku sektori palkade ja pensionide suurenemisest. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatud kulud moodustasid 2023. aastal 1,5 % SKPst. Riiklikult rahastatavad investeeringud moodustasid 2023. aastal 3,8 % SKPst, mis on 0,8 protsendipunkti võrra rohkem kui 2022. aastal. Poola rahastas täiendavaid investeeringuid rahastust ja muudest liidu vahenditest ning säilitas riiklikult rahastatavad investeeringud. Poola rahastas avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, näiteks toetustega ülekande- ja jaotusvõrkudele ning taastuvate energiaallikate kasutuselevõtule, avamere tuuleenergiajaamadele, hoonete energiatõhusaks renoveerimisele ning keskkonnahoidlikule ja arukale liikuvusele. Neid avaliku sektori investeeringuid rahastatakse rahastust ning muudest ELi vahenditest.

(11) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 2,8 % ja 2025. aastal 3,4 % ning tarbijahindade harmoneeritud indeksiga (THHI) mõõdetud inflatsioon on 2024. aastal 4,3 % ja 2025. aastal 4,2 %.

(12) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarve puudujääk 2024. aastal 5,4 % SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks suurenema 53,7 %-le. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2024. aastal tuleneb peamiselt suurtest kaitsekulutustest, palgatõusust avalikus sektoris ja uutest sotsiaaltoetustest. Komisjoni prognooside kohaselt on eelarvepoliitika 2024. aastal ekspansiivne (2,4 % SKPst).

(13) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2024. aastal rahastu tagastamatust toetusest kulusid mahus 1,0 % SKPst (2023. aastal 0,1 % SKPst). Rahastu toetustest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Poola valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2024. aastal rahastu laenudest kulusid mahus 0,9 % SKPst (2023. aastal 0 % SKPst).

(14) Nõukogu soovitas 14. juulil 2023 ([14]) Poolal järgida konservatiivset eelarvepoliitikat, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude ([15]) nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 7,8 %ni. Liikmesriikidel paluti 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarve koostamisel võtta arvesse, et komisjon teeb 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal nõukogule ettepaneku algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid Poola riiklikult rahastatavad esmased netokulud suurenema 2024. aastal 12,8 %, mis on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära. See riiklikult rahastatavate esmaste netokulude soovitatud maksimaalset kasvumäära ületav kulu on 2024. aastal 2,0 % SKPst. See ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas.

(15) Lisaks soovitas nõukogu Poolal võtta meetmeid, et kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal ja kasutada selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamiseks. Nõukogu soovitas, et kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tuleb Poolal tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks. Komisjoni

([13]) Eelarvepoliitiline hoiak on määratletud kui valitsemissektori eelarvepositsiooni aastase muutuse näitaja. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka liidu eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse vahena i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude muutuse vahel, millest on maha arvatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed (välja arvatud COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed) ning mis hõlmab rahastu tagastamatu toetuse ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid. Miinusmärgiga näitaja osutab ekspansiivsele eelarvepoliitikale, samas kui plussmärgiga näitaja osutab pärssivale eelarvepoliitikale.

([14]) Nõukogu 14. juuli 2023. aasta soovitus, milles käsitletakse Poola 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Poola 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 312, 1.9.2023, lk 197).

([15]) Esmased netokulud on määratletud kui riiklikult rahastatavad kulud, millest on maha arvatud i) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, ii) intressikulud, iii) tsüklilise töötuse kulud ning iv) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks erakorralistest energiatoetusmeetmetest tulenev eelarve netokulu ([16]) olema 2023. aastal 0,6 % SKPst ning 2024. aastal 0,5 % ja 2025. aastal vähem kui 0,1 % SKPst. Eelkõige eeldatakse, et elektri ja gaasi hindade külmutamise kavad jäävad jõusse kuni 2024. aasta juunini, samal ajal kui elektri ja gaasi hinnalaed peaksid jääma kehtima 2024. aasta lõpuni ning kaugkütte hinnalagi 2025. aasta juunini ([17]). Kui selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid kasutataks nõukogu soovituse kohaselt valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamiseks, tooks see kõnealuse prognoosi kohaselt 2024. aastal kaasa eelarvekohanduse 0,2 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad esmased netokulud ([18]) annavad asjaomasel aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 2,0 % SKPst. Prognooside kohaselt ei kaotata erakorralisi energiatoetusmeetmeid 2023. ja 2024. aastal võimalikult kiiresti. See ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas. Samuti prognoositakse, et selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid ei kasutata valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamiseks. Ka see ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas. Haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele suunatud erakorraliste energiatoetusmeetmete eelarveline kulu on 2024. aastal hinnanguliselt vähem kui 0,1 % SKPst (2023. aastal 0,2 % SKPst), mis säilitab tervikuna hinnasignaali, et vähendada energianõudlust ja suurendada energiatõhusust.

(16) Lisaks soovitas nõukogu Poolal säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada rahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud suurenema 3,8 %-lt SKPst 2023. aastal 4,0 %-le SKPst 2024. aastal. See on kooskõlas nõukogu soovitusega. Samal ajal prognoositakse, et liidu vahenditest, sealhulgas rahastu toetustest rahastatavad avaliku sektori kulud peaksid suurenema 1,5 %-lt 2023. aastal SKPst 1,9 %-le SKPst 2024. aastal.

(17) Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, hinnatakse komisjoni 2024. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarve puudujääk on 2025. aastal 4,6 % SKPst. Eelarvepuudujäägi vähenemine 2025. aastal kajastab peamiselt majanduse taastumist ja energiatoetusmeetmete aegumist. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks suurenema 2025. aasta lõpuks 57,7 %-le. Lisaks suurele puudujäägile on võla ja SKP suhte suurenemine tingitud suurtest rahalistest ettemaksetest kaitseotstarbelisse varustusse tehtavatesse investeeringutesse.

(18) Sotsiaaltoetused on ikka veel suuresti mittesihipärased ja nende saamiseks ei hinnata leibkonna majanduslikku olukorda. Selle tulemuseks on hoolekandesüsteem, mille ümberjaotav mõju on piiratud. 2023. aastal suurendati märkimisväärselt üldist lapsetoetust ja säilitati 13. pension. Eelarvedokumentides võiks suurendada pooleliolevate ja kavandatavate investeeringute läbipaistvust. Puudub terviklik ülevaade pooleliolevatest investeeringutest ja nende rahastamisallikatest, sealhulgas eelarvevälistest vahenditest ja riigi omanduses olevatest ettevõtetest. Ehkki see teave on mitmesugusel määral kättesaadav, on see hajutatud eri dokumentide vahel, nagu mitmeaastased investeerimisprogrammid ja riigi omanduses olevate ettevõtete või eelarveväliste vahendite rahastamiskavad. Avaliku sektori investeerimisprojektide hindamise ja valimise ning järelhindamise menetlused on puudulikud. Standardsed projektihindamismeetodid on kehtestatud ainult liidu rahastatavate investeeringute puhul, kuid neid võib kohaldada kõigi suurte valitsuse rahastatavate investeeringute suhtes. Projektide valimise menetlused on ministeeriumides erinevad ning põhinevad projekti liigil ja rahastamisallikal. Puuduvad standardkriteeriumid projektide valimiseks ja prioriseerimiseks keskvalitsuse tasandil.

(19) Poola on üks kiiremini vananevaid liidu riike, mille pensionisüsteemi mõjutavad pikas perspektiivis demograafilised suundumused. Tegeliku pensioniea jätkuv tõstmine, mis tagaks eakamate töötajate suure osalemise tööturul, on majanduskasvu ja tulevaste pensionide piisavuse seisukohast väga tähtis. 2024. aasta rahvastiku vananemise aruande prognoosid Poola kohta viitavad piisavuse suuruselt teisele vähenemisele, mõõdetuna keskmise pensioni ja keskmise brutopalga suhtena pensionile jäämisel. Kui piisavusmäär püsiks praeguse taseme lähedal, suurendaks see 2070. aastaks avaliku sektori kulutusi 4,6 protsendipunkti võrra SKPst. Põllumajandustootjate pensionihüvitisi subsideerib suuresti riik, 2023. aastal 0,6 % ulatuses SKPst, ning kogutud kindlustusmaksete arvutamise meetod ei soodusta üleminekut üldisele pensioniskeemile, takistades tööjõu sektoritevahelist liikuvust. Ehkki Poola rakendas oma taaste-

([16]) See arv esindab kõnealuste meetmete aastaseid eelarvekulusid, sealhulgas tulusid ja kulusid, millest on vajaduse korral maha arvatud energiatarnijate juhusliku kasumi maksustamisest saadud tulud.

([17]) Meetmete puhul, mis Poola sõnul jäävad jõusse kuni 2024. aasta lõpuni, eeldatakse komisjoni 2024. aasta kevadprognoosis põhimõtteliselt, et neil on eelarvele mõju ka 2025. aastal.

([18]) Seda panust mõõdetakse valitsemissektori esmaste kulude (millest on välja jäetud i) kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmetega kaasnev täiendav eelarvemõju, ii) ühekordsed kulud, iii) tsüklilise töötuse kulud ja iv) rahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavad kulud) muutusena keskpika perioodi (kümne aasta) keskmise potentsiaalse nominaalse SKP kasvumäära suhtes ja väljendatakse suhtena nominaalsesse SKPsse.

ja vastupidavuskavas üht sihipärast meedet, et soodustada töötamist pärast seadusjärgset pensioniikka jõudmist, oleks vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et lahendada tulevase pensionide piisavuse ja kestlikkusega seotud probleem.

(20) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need reformid ja investeeringud peaksid aitama tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud lühikese aja jooksul on oluline kiiresti jätkata taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki tulemuslikku rakendamist, et suurendada Poola pikaajalist konkurentsivõimet rohe- ja digipöörde kaudu, tagades samal ajal sotsiaalse õigluse. Taaste- ja vastupidavuskavast tulenevate kohustuste täitmiseks 2026. aasta augustiks on tähtis, et Poola jätkaks reformide elluviimist ja kiirendaks investeerimist, tegeledes asjaomaste probleemidega ning tagades tugeva haldussuutlikkuse. Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

(21) Ühtekuuluvuspoliitika programmide vahehindamise osana vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 ([19]) artiklile 18 peab Poola 2025. aasta märtsiks läbi vaatama kõik Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), Euroopa Sotsiaalfond+-ist (ESF+), Ühtekuuluvusfondist ja Õiglase Ülemineku Fondist (JTF) toetatavad programmid, võttes muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes ning riiklikus energia- ja kliimakavas kindlaks tehtud probleeme. Läbivaatamise tulemuste alusel eraldatakse lõplikult iga programmiga ette nähtud liidu rahastus. Poola on teinud edusamme ühtekuuluvuspoliitika programmide ja Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel, kuid jätkuvalt on probleeme ning erinevused idapoolsete piirkondade ja ülejäänud riigi vahel on pidevalt suurenenud. Esmatähtis on kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist. Programmidega ettenähtud prioriteedid on endiselt asjakohased. Poola jaoks on tähtis investeerida innovatiivsesse ja arukasse majanduse ümberkujundamisse ning tugevdada koostööd teadusringkondade ja ettevõtluse vahel. Rohepöörde ja söe kasutamiselt ülemineku kiirendamiseks on vaja meetmeid, mis hõlmavad puhta energia tootmise laiendamist, investeeringute suurendamist nullnetotehnoloogia toodete tootmisse ning energiatarbimise ja õhusaaste vähendamist. Tähtis on investeerida digi- ja roheoskustesse. Endiselt on väga tähtis kõrvaldada territoriaalsed takistused juurdepääsul kvaliteetsele ja taskukohasele lapsehoiule. Ühtekuuluvuspoliitika programmide vahehindamisel tasub pöörata rohkem tähelepanu investeeringutele kolmandate riikide kodanike toetussüsteemi ja võimalustele toetada nende integreerimist terviklikul viisil, kuna Poola on saabunud enneolematul hulgal pagulasi Ukrainast. Poola võiks kasutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/795 ([20]) loodud Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi, et toetada oma majanduse ümberkujundamist, eelkõige puhta ja ressursitõhusa tehnoloogia osas.

(22) Lisaks taaste- ja vastupidavuskava ning muude liidu vahendite raames käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Poola silmitsi veel mitme väljakutsega, mis on seotud tööjõupuuduse, ettevõtete digiülemineku, riigihangete, keskkütte ja veemajandusega.

(23) Tööjõupuudus kahjustab Poola majanduse konkurentsivõimet. 2023. aastal teatas 66 % Poola tööandjatest raskustest vabade ametikohtade täitmisel, samal ajal kui ülemaailmsel tasandil teatas 75 %, et neil on raskusi vajalike oskustega töötajate leidmisega. Seepärast on väga tähtis suurendada tööturul osalemist madalaima tööhõivemääraga rühmades, nagu puuetega inimesed (puudega inimeste tööhõivelõhe oli 2022. aastal 31,3 protsendipunkti, mis on kaugelt üle liidu keskmise (21,4 protsendipunkti)) või naised (2023. aastal oli sooline tööhõivelõhe Poolas keskmiselt 11,8 protsendipunkti ja 55–64aastaste puhul 23,3 protsendipunkti). Poola ei täida liidu 2030. aasta eesmärki 51,7 % osaluseks täiskasvanuhariduses (praegu 20,3 %) ja see takistab üleminekut tööjõunõudlusega sektoritesse ümberõppe ja oskuste täiendamise kaudu. Samal ajal on pikaajalise hoolduse süsteem vähe arenenud ja tugineb

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/795, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241 (ELT L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

jätkuvalt perekondadele, eelkõige naistele ja muudele mitteametlikele hooldajatele. Ametliku koduhooldusega on kaetud 13 % sellist hooldust vajavatest 65aastastest ja vanematest, mis on tublisti alla liidu keskmise (30 % 2022. aastal), samal ajal kui elanikkonna vananemisest tingitud vajadused suurenevad kiiresti. 65aastaste ja vanemate elanike osakaal peaks 2030. aastal jõudma 21,9 %ni ja 2050. aastal 29,1 %ni. Mitteametlike hooldajate, peamiselt naiste suurema majandustegevuses osalemise edendamine, parandades juurdepääsu ametlikule kodu- ja kogukonnapõhisele pikaajalisele hooldusele, võib suurendada tööturul osalemist.

(24) Riigihangete süsteemi mõjutab endiselt asjaolu, et pakkumusi esitavate ettevõtjate arv on väike. Selle tulemuseks on üksikpakkumiste suur osakaal, mis on püsinud aastaid erakordselt kõrgel tasemel (54 % 2023. aastal ja üle 50 % viimase viie aasta vältel). Ootustest hoolimata ei kõrvaldatud 2021. aasta jaanuaris jõustunud riigihankeseadusega kohe peamisi puudusi. Vaja on põhjalikku algpõhjuste analüüsi riigihangete vähese konkurentsi püsivale ja süvenevale probleemile. Riigihankeprotsessi edasine digitaliseerimine ja koolituspakkumiste arendamine väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd) võib aidata neid probleeme lahendada.

(25) Poolal on arenguruumi oma digipöörde tulemuste parandamisel ja ta võiks rohkem panustada liidu digikümnendi eesmärkide saavutamiseks tehtavatesse ühistesse jõupingutustesse. Kuigi avalike teenuste digitaliseerimisel on tehtud edusamme, on Poola ettevõtete digiülemineku valdkonnas maha jäänud. Vähemalt algtasemel digimahukusega Poola VKEde osakaal on 50 %, mis on alla liidu keskmise 57,7 % (liidu 2030. aasta eesmärk on 90 %). Ainult 24,7 % ettevõtetest pakub oma töötajatele spetsiaalset info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna koolitust ja seetõttu on neil vähe digioskusi. Majanduse kasvupotentsiaali tugevdamiseks ja erainvesteeringute soodustamiseks peaks Poola hõlbustama juurdepääsu kõrgtehnoloogiale, eelkõige VKEde jaoks, ning stimuleerima idufirmade ökosüsteeme, parandades juurdepääsu koolitusele, pakkudes tehnilist ja rahalist toetust ning edendades teadmussiiret.

(26) Viimase kümne aasta jooksul on Poola energia lõpptarbimine kasvanud. 2022. aastal oli see 14,5 % suurem kui 2013. aastal, samas kui liidus tervikuna vähenes see 5,5 %. Kui viimase kuue aasta suundumus peaks jätkuma, ületaks Poola oma energiatõhususe eesmärki 28 % võrra. Probleem on eelkõige selles, et kaugküttesüsteemid annavad soojust 42 %-le elanikkonnast, kuid sõltuvad endiselt suurel määral söest, samal ajal ei ole veel välja pakutud selget CO_2 heite vähendamise kava koos jõuliste energiatõhususe meetmetega. Kuigi praegustes poliitikameetmetes nähakse ette üleminek maagaasile ja biomassile, tuleb välja töötada CO_2 heite vähendamise kava, milles seatakse esikohale energiatõhusus, säästvad taastuvad soojusallikad ja heitsoojuse kasutamine. Poola on elamute renoveerimise edendamiseks rakendanud mitmeid riiklikke poliitikameetmeid, sealhulgas taaste- ja vastupidavuskava alusel rahastatavad suured toetuskavad. Neid poliitikameetmeid tuleb siiski tugevdada ja viia need kooskõlla liidu 2030. aasta kliimaeesmärkidega. Seetõttu on vaja sihipäraseid meetmeid hoonete CO_2 heite vähendamiseks, pöörates erilist tähelepanu energiatõhususe parandamisele ja kaugkütte CO_2 heite vähendamisele.

(27) Poolal on probleeme kliimamuutustega kohanemisega, näiteks seoses põua- ja üleujutuste ohuga. Taaste- ja vastupidavuskava sisaldab meetmeid vee kogumise parandamiseks maapiirkondades, kuid muu riiklik põllumajandus-, metsandus- ja veemajanduspoliitika ei ole kliimariskide ja -mõjudega tegelemiseks ikka veel asjakohane. Poliitika suuremat sidusust on võimalik saavutada asjaomaste poliitikavaldkondade eest vastutavate institutsioonide vahelise tihedama kooskõlastamisega. See võib aidata leida kestlikke lahendusi, näiteks looduspõhiseid kohanemislahendusi, et parandada veevarustust ja kohaneda kliimamuutustega, tuues samal ajal kasu põllumajanduse ja muude ökosüsteemi teenustest sõltuvate sektorite pikaajalisele kestlikkusele,

SOOVITAB Poolal võtta 2024. ja 2025. aastal järgmisi meetmeid.

1. Esitada õigel ajal keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Piirata kooskõlas reformitud stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetega netokulude kasvu ([21]) 2025. aastal määrani, mis on kooskõlas muu hulgas valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamisega aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse (3 % SKPst) suunas ja valitsemissektori võla hoidmisega mõistlikul tasemel keskpikas perspektiivis. Parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust, sealhulgas sotsiaaltoetuste

([21]) Vastavalt määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktile 2 on netokulud valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud intressikulud, kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

parema suunamise, investeeringute kavandamise suurema läbipaistvuse ning projektide hindamise ja valiku standardmenetluste ulatuslikuma kasutamise kaudu. Tagada tulevaste pensionihüvitiste piisavus ja tugevdada pensionisüsteemi jätkusuutlikkust, sealhulgas võttes meetmeid tegeliku pensioniea muutmiseks ja reformides eripensioniskeeme.

2. Tugevdada haldussuutlikkust hallata taaste- ja vastupidavuskava, kiirendada investeeringuid ja säilitada reformide elluviimise tempo. Tegeleda asjaomaste probleemidega, et võimaldada taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki kiire ja tulemusliku rakendamise jätkamist, tagades reformide ja investeeringute lõpuleviimise 2026. aasta augustiks. Kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist. Jätkata kõnealuste programmide vahehindamise raames keskendumist kokkulepitud prioriteetidele, võttes meetmeid kolmandate riikide kodanike paremaks toetamiseks ja integreerimiseks, ja võtta samal ajal arvesse võimalusi, mida pakub Euroopa strateegilise tehnoloogia platvorm konkurentsivõime parandamiseks.

3. Võtta meetmeid ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööturul osalemise suurendamiseks, sealhulgas parandades ametliku kodu- ja kogukonnapõhise pikaajalise hoolduse kvaliteeti ja kättesaadavust. Suurendada konkurentsi riigihankemenetlustes, muutes need menetlused tõhusamaks ja vähem koormavaks, eriti VKEde jaoks. Toetada erainvesteeringuid, soodustades ettevõtete digiüleminekut.

4. Võtta meetmeid, et kiirendada fossiilkütuste järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist kaugküttesektoris ning minna üle taastuvenergiale. Parandada veevarude kaitse ja säästva kasutamisega seotud poliitikat, et tagada ökosüsteemi teenustel põhinevate sektorite pikaajaline kestlikkus.

Luxembourg, 21. oktoober 2024

Nõukogu nimel

eesistuja

NAGY I.